

KFUM SUNNE BBK

– från noll till bäst på åtta år

Historia C
Björn Edgren
SP3 Brobyskolan
2007

Innehållsförteckning

Inledning sidan 2
Summary sidan 2
Källkritik sidan 3
Bakgrund sidan 4
<i>Basketens historia</i> sidan 4
<i>Hur sporten kom till Värmland</i> sidan 5
Uppsats sidan 6
<i>Bollen hamnar i Sunne</i> sidan 6
<i>Damlag och skolbasket</i> sidan 8
<i>Hallproblem, pappersinsamling och jultomtar</i> sidan 9
<i>Idrottsliga framgångar</i> sidan 11
<i>Fortsatt positiva tendenser.</i> sidan 12
<i>Sveriges bästa spelare</i> sidan 14
<i>Sveriges bästa lag</i> sidan 16
<i>Tiden efter guldet</i> sidan 17
Analys/Kommentar sidan 18
Källor sidan 19

Inledning

Varje gång jag går in i Sunne BBK:s förråd så ser jag en stor buckla. ”Svenska Mästare 1966” står det på den. Först trodde jag inte att det var en riktig pokal, måste vara någon sorts plojgrej eller något liknande, tänkte jag. När jag förstod att det var en riktig pokal för ett riktigt SM-guld så blev jag ju så klart intresserad av att höra hur det gick till. När jag dessutom fick reda på att klubben grundades 1958, alltså bara 8 år innan SM-tecknet så började jag verkligen undra hur det kunde gå så fort. Mina frågeställningar när jag gick in i det här arbetet var alltså: *Hur kunde lilla Sunne bli bäst i Sverige?* och *Hur kunde det gå så fort?* Jag ville dessutom ta reda på lite mer om *hur det gick till när klubben grundades*.

Jag började med att kontakta den lokala idrottshistorikern Lennart Sundberg för att se vad han visste i ämnet och om han hade något material som kunde bli till nytta för mig. Det visade sig att han nyligen hade skrivit en artikel i VISaren (Värmlands idrottshistoriska sälls kaps tidsskrift) och därför kunde en del i ämnet. Han gav mig kopior på de artiklar han hade om basket (alla nya, skrivna efter 1990) men han tipsade mig också om att klubbens grundare Arthur Johannesen hade ett album med tidningsurklipp. Jag gjorde en intervju med Johannesen och fick massvis av kopior på artiklar och foton som jag sedan baserade mitt arbete på.

Summary

Basketboll började spelas någon gång på 1920-talet i Sverige. Till Värmland kom sporten på 50-talet, då en grupp amerikanska mormoner spelade en uppvisningsmatch på Seminariet i Karlstad. En av lärarkandidaterna på skolan var Arthur Johannesen från Sunne, han var också en av spelarna i det basketlag som startade på Seminariet.

Några år efter att han var klar med sin lärarutbildning flyttade han tillbaka till Sunne. Några korgbollsspelande ungdomar lyckades övertala Johannesen att starta en basketklubb på orten. Genom att vända sig till KFUM i Sunne fick han hjälp med det och KFUM Sunne Basketbollklubb (KFUM SBBK) grundades 1958. Sunne vann faktiskt serien direkt och fick flytta upp till division II redan efter sin första säsong i seriespel.

Under säsongen 59-60 hade Sunne för första gången ett damlag. De deltog dock inte i seriespel utan spelade DM, träningsmatcher och turneringar. Samma år inleddes även skolbasketurneringar i Sunne där skolorna mötte varandra i en serie.

1960 kom en av Sveriges mest välkända basketinstruktörer Leonardas Marksaitis, bördig från Litauen där han bland annat spelat i landslaget, på besök. Under en helg drillade han alla aktiva i klubben och gav särskilt beröm till ungdomarna.

Damlaget deltog i seriespel för första gången 1961 och vann serien redan första säsongen. Året därpå blev man såväl Värmländska mästare som SM-semifinalister. En mängd spelare från Sunnes herr- och damlag fick spela i Värmlands regionslag under året.

Ett problem var att Sunne inte hade någon idrottshall som var godkänd för seriespel, Sunne fick hela tiden spela sina matcher på annan ort. Basketklubben engagerade sig mycket i att försöka få en godkänd hall, bland annat var man ute och demonstrerade. Detta gav resultat och en ny, fullstor hall stod klar 1963.

Samma år gjorde svenska basketbollförbundet en satsning på dambasketen och startade en Allsvenska för de bästa lagen i Sverige. Sunne fick en inbjudan och blev en av de nio lagen i den nya serien. Sunne lyckades några år senare värva Barbro "Babban" Forsberg, av många ansedd som Sveriges bästa spelare.

Sunne utvecklades mycket snabbt under spelande tränaren "Babban" Forsberg och vann den SM-semifinal de tog sig till 1966. Man lyckades också mycket överraskande besegra favoriterna Blackeberg i finalen och kunde titulera sig svenska mästare 1966.

Källkritik

Historia är ingen exakt vetenskap. Det finns ofta flera olika versioner beroende på vem som berättar. Det jag berättar är det som troligtvis har skett, men exakt vad som hände kan man inte veta till 100 procent om man inte själv var på plats. Genom att tillämpa källkritik kan man åtminstone skapa sig en bild av vilka källor som är trovärdiga och vilka som är mindre trovärdiga.

Äkthetskriteriet handlar om att ta reda på ifall källor är det de utger sig för att vara. Det man får titta på då är de tidningsurklipp som jag studerat. Det finns ingen anledning att tro att de skulle vara förfalskade då nästa alla har datum och tidningens namn tryckta på sig. Det finns heller, som jag ser det, ingen anledning att förfalska dem. Ingen tjänar på det helt enkelt.

Tidskriteriet säger att ju mer samtida en källa är, desto mer trovärdig är den. Det innebär att tidningsurklippen är säkrare källor än de artiklar jag funnit i tidningen VISaren, vilka alla är skrivna på 1990 talet och framåt. Eftersom ”glömska drar ifrån och lägger till” så finns det väl viss anledning att fundera över hur exakt återberättade minnena i min intervju med Arthur Johannesen är. Den har dock en stor fördel eftersom Arthur var på plats *själv* och inte återberättar vad andra berättat för honom.

Det så kallade beroendekriteriet (horisontellt) handlar om att ett påstående bör bekräftas av två av varandra oberoende källor för att vara trovärdigt. De allra flesta händelser som jag skriver om finns bekräftade på fler än ett ställe, särskilt de riktigt viktiga som när klubben grundades, vad resultatet i SM-finalen var och så vidare. Vissa mindre detaljer är dock enbart bekräftade från ett håll. Vad gäller urval så finns anledning att fundera lite extra över Lennart Sundbergs artiklar då han berättade för mig att han ibland behöver överdriva eller ändra en liten aning för att få läsarna mer intresserade. Hur mycket som har ändrats på det viset i hans artiklar vet jag inte, men min gissning är att det inte är särskilt mycket då det viktigaste som sagt är bekräftat av flera olika källor. Jag har i alla fall varit extra försiktig när jag känt mig osäker på sanningshalten.

Bakgrund

Basketens historia

James A. Naismith var en kanadensisk idrottslärare vid KFUM-skolan Springfield College i delstaten Massachusetts, USA. Skolan behövde en ny idrott som man kunde utöva inomhus under vintern.¹

Naismith konstruerade en sport där man skulle kasta en fotboll i persikokorgar som satt fastskruvade på väggen. Sporten spreds snabbt i USA när han skrev ner de första reglerna 1892. Ganska snart hade sporten fått den utrustning och ungefär de regler den har idag. Redan 1898 fick sporten sin egen proffsliga NBL (National Basketball League) som 1949 gick ihop med en mindre liga och fick det namn den har idag; National Basketball Association (NBA). Även high schools och colleges fick egna ligor under 1900-talets första halva. Det internationella basketbollförbundet FIBA (Federation Internationale de Basketball Amateur)

¹ Bonniers stora lexikon, första bandet, sidan 300, 1986

bildades 1932 och fyra år senare fick basketen komma med på det olympiska programmet. Det var dock inte förrän efter andra världskriget som sporten blev riktigt populär i Europa.²

När basketen kom till Sverige är något oklart. Enligt Nationalencyklopedin ska stavhopparen Bruno Söderström ha introducerat den så tidigt som 1908. I en uppslagsbok som är skriven på 50-talet talas det dock om att sporten kom först på 20-talet. Texten i den äldre uppslagsboken säger hursomhelst en hel del om synen på den nya sporten:

*”Basket-ball [ba ’skit-bål] (eng.), korgboll enligt amerikanska regler. Basket-ball har på senare tid nått en synnerligen stor spridning i USA. /.../ I Sverige har basket-ball spelats sedan 1923 men synes ej kunna tävla med handbollen i popularitet. Spelreglerna äro huvudsakl. detsamma som för handboll.”*³

Man kan nog räkna med att basket, i något sånär organiserad form, började spelas någon gång på 20-talet. Basketboll sågs alltså i Sverige först som en version av handboll. Detta ledde till att en basketboll-sektion bildades inom Svenska handbollförbundet. Situationen blev dock ohållbar eftersom sporterna i realiteten var alltför olika. Det svenska basketbollförbundet (SBBF) bildades därför 1952. Svenska mästerskap började spelas från 1954 för herrar och 1957 för damer.⁴

Hur sporten kom till Värmland

År 1951 började Sunne-bördige Artur Johannesen på lärarskolan Seminariet (Semis kallat) i Karlstad. Under de fyra år han gick på skolan fick de besök av amerikanska mormoner (populär benämning på medlemmar av Jesu Kristi Kyrka av Sista Dagars Heliga⁵) som spelade en uppvisningsmatch i basket på Semis där ”de gjorde lite extra grejer”. Denna uppvisning ledde till att de blivande lärarna startade ett eget basketlag. De var de enda i Värmland som höll på med basket, men de spelade ändå matcher mot korgbolls-lag, bland annat Arvika. Söndagen den 27 november 1955 anordnades en basketbollturnering i Karlstad där, förutom Semis, KFUM Söder från Stockholm, KFUM Göteborg och KFUM Karlstad deltog.⁶

² Nationalencyklopedin, andra bandet, Marklund Kari, sidan 324, 1990

³ Svensk uppslagsbok, band 3, Kragh Osvald, sidan 243, 1963

⁴ Nationalencyklopedin, andra bandet, Marklund Kari, sidan 325, 1990

⁵ Nationalencyklopedin, trettonde bandet, sidan 454, 1994

⁶ Johannesen Arthur, personlig intervju, 12 november, 2006

Vid denna turnering bildades Sveriges fjärde specialdistrikt, Värmlands basketbollförbund, med Börje Tolgfors som ordförande och Sigvard Gustavsson från SBBF som sekreterare. Övriga ledamöter kom från Karlstad och Arvika. ”De långa pojkarnas sport” var ordentligt på gång vid den här tiden. Bland annat planerade man att ta ”världens bästa basketlag” Harlem Globetrotters till Sverige för en uppvisning. Där återfanns bland andra ”sprinterfenomenet” Jesse Owens i laget. Den första basketturneringen på Värmländsk mark vanns av KFUM Söder. Publiken på 335 personer sågs som ett ”ekonomiskt bakslag” men turneringen bjöd ändå på ”god propaganda”.⁷

Distriktsmästerskapen (DM) spelades samma år och där stod Semis som slutsegrare. Man slog Arvika KKK i finalen och ”A-kedjan med Arthur Johannesen” spelade särskilt bra.⁸

Arthur som kallades ”Svarten” på grund av sitt mörka hår, spelade tre år i KFUM Karlstad efter att han var färdig på Seminariet.⁹

Uppsats

Bollen hamnar i Sunne

1957 flyttade Arthur Johannesen tillbaka hem till Sunne. I hans hemtrakter var det ingen som spelat basketboll förut, även om korgboll förekom på Skäggebergsskolan med ”hårda tag och fri regeltolkning”.¹⁰

Tre grabbar vid namn Lasse Johansson, Roger Lund och Nils Ek fick reda på att Johannesen kunde mycket om basket. De började ”tjata” på honom att hjälpa dem starta ett riktigt lag i Sunne. Han var motvillig: ”jag visste ju hur mycket jobb det var så jag försökte hålla mig undan”. Till slut lät han sig dock övertalas och 1958 kallade KFUM i Sunne till ett möte angående basket, med Sixten Bengtsson som ordförande. Att det sköttes via KFUM var väldigt vanligt i basketkretsar: ”alla idrottsklubbar sköttes av KFUM på den tiden”.¹¹

Vid mötet beslutade bland annat KFUM:s ordförande Gunnar Hedin att man skulle starta en basketsektion. KFUM Sunne Basketbollklubb (KFUM SBBK) var grundad. Det dröjde dock

⁷ Karlstads-Tidningen, 28 november, 1955

⁸ Nya Wermlandstidningen, 24 januari, 1955

⁹ Johannesen, personlig intervju, 12 november, 2006

¹⁰ Sundberg Lennart, VISaren, nr 1, 2006

¹¹ Johannesen, personlig intervju, 12 november, 2006

ett år innan klubben fick sin första egna ordförande. På årsmötet den 9 april 1959 valde man Sixten Bengtsson till detta förtroendeuppdrag.¹²

Mötet, som hölls på Lerans skola, valde också Siv Byrén till sekreterare och till kassör utsågs Stig Mikaelsson. Arthur Johannesen utsågs till klubbens första tränare. Klubbens historiska första match slutade med förlust trots 12 poäng av Johannesen. Övriga poängskyttar var Roger Lund, Eje Nilsson och Nils Ek.¹³

Den matchen spelades mot KFUM Karlstad på Tingvalla läroverk i maj 1958. Resultatet (33-22) följdes upp av ytterligare två nederlag; mot Arvika KK:s reservlag i den första seriematchen (37-28) och en riktig storförlust (14-50) mot KFUM Karlstad i DM.¹⁴

DM-matchen mot Karlstad spelades den 14 november 1958. Sunne hade ”äran att plocka i de första poängen men sedan var det bara Karlstad hela tiden”. Det var tydligt att laget fortfarande hade mycket att lära då man ”passade illa och korgskickligheten inte var framträdande”. Skribenten i NWT gav i alla fall smeknamnet på klubbens grundare en ny innebörd: ”... medan ’Svarten’ Johannesen inte var sig lik i dubbel bemärkelse. Aldrig tidigare har väl en ’patriark’ med så svart skägg spelat basket.”¹⁵

Men vändningen skulle komma. I december 1958 tog KFUM Sunne BBK sin första seger någonsin genom att besegra Seminariet från Karlstad med 36-21. Sunne vann genom sitt nyfunna ”lugna och metodiska spel samt större korgsäkerhet”. Extra plus i kanten fick Roger Lund och Eje Nilsson.¹⁶

Sunne slog också Molkoms folkhögskola och låg därmed, helt plötsligt, på andra plats i division III vid årsskiftet 58-59. Sunne tippades faktiskt att vinna serien av vissa journalister på grund av ”det material man förfogar över”.¹⁷

¹² Sundberg, VISaren, nr 1, 2006

¹³ Edgren Olle, VISaren, nr 4, 1996

¹⁴ Sundberg, VISaren nr 1, 2006

¹⁵ NWT, 15 november 1958

¹⁶ Fryksdals-Bygden, 20 december, 1958

¹⁷ Värmlands Folkblad, 26 januari, 1959

"Svarten" attackerar korgen

Damlag och skolbasket

Onsdagen den 10 juni 1959 var det "Damspänstens dag" i Sunne. Arthur Johannesen och Gerd Svensson, båda vid denna tidpunkt skollärare, ställde upp med ett varsitt dambasketlag för en uppvisningsmatch. Matchen spelades på skolgården vid Skäggebergsskolan och det var första gången dambasket dök upp i Sunne. (Det var dessutom första gången dambasket spelades utomhus i Sverige.) De båda lagen blev snart ett och under säsongen 59-60 spelade Sunnes damlag vänskapsmatcher, deltog i DM samt spelade en turnering i Göteborg.¹⁹

Turneringen i Göteborg var en internationell sådan med bland annat lag från Tyskland. Sunne fick en särskild inbjudan av arrangörerna Göteborgs Kvinnliga Idrottsklubb. Laget förlorade matcherna men under påsken 1960 rapporterades hem att "laget skötte sig fint och kommer med stormsteg".²⁰

28 februari, 1961 spelades den första seriematchen någonsin för damer i Värmland. Sunne mötte Molkom och vann i överlägsen stil med 30-8. Sunne stod också som seriesegrare i

¹⁸ Privatfoto från Arthur Johannesens album

¹⁹ Sundberg Lennart, FB, 3 mars, 2006

²⁰ FB, 23 april, 1960

slutet av säsongen. Damerna fick betala alla kostnader själva, det kostade 3 kronor per match att delta i serien. Dessutom fick man själv sy på siffror och klubbemblem på dräkterna. Till matcherna åkte man i fullpackade bilar, inte sällan tillsammans med herrlaget.²¹

Sunnlaget vid den historiska första inomhusmatchen. Längst bak fr. v. Laila Fagerström, Sigbritt Persson, Pelle Sandberg, Gertrud Olsson, Margot Larsson. Mitt i bilden: Lisbeth Lund. Främre raden fr. v. Margareta Jansson, Lena Nilsson, Inger Jansson och Marianne Bjälverud.

Ungdomsbasketen i Sunne kom igång 1959. Den 28 juli höll man den första sammandragningen i den nystartade serien för pojkar födda 1944 eller senare. Fem lag – Skäggeberg I och II, Leran I och II samt Klockaregården – deltog. Skäggeberg I vann turneringen och skytteligan togs hem av Jan-Olov Sandin som fick i 19 poäng.²³

Hallproblem, pappersinsamling och jultomtar

Trots basketens snabbt växande popularitet i Sunne fanns det problem. Den idrottshall som fanns att tillgå höll bokstavligt talat inte måttet. Skäggebergsskolans gymnastiksal mätte bara 12 gånger 20 meter vilket enligt reglementet var för litet. Detta gjorde att man under en tid inte spelade några hemmamatcher. Efter ett tag fick man ändå ”hemmamatcher”, men dessa spelades i Torsby. Till slut kunde man dock få tillfällig dispens av förbundet att få spela i

²¹ Sundberg, FB, 3 mars, 2006

²² Bild och namn från FB, 4 mars, 1961

²³ FB, 6 augusti, 1959

Skäggeberg. När SBBK avancerade i seriesystemen blev dock situationen ohållbar och klubben drog igång en aktion för att få till stånd en ny, godkänd idrottshall i kommunen.²⁴

Aktionen blev, efter en tids kamp, lyckad. Sunne kommun beslutade att lägga cirka 300 000 kronor (av dåtidens pengar förstås) på en hall som skulle fungera som idrottssal för högstadieskolan Fryxellska och vara tillgänglig för handboll, basket och tennis. Den ”hett efterlängtade” hallen stod klar i december 1963. Den blev för övrigt först i Svealand med genomskinliga basketplankor.²⁵

Demonstration för en ny idrottshall.

Klubben var inte bara driftig när det gällde den nya hallen. Personerna i KFUM SBBK var också duktiga på att hitta på nya sätt att förstärka klubbens ekonomi. Man hade pappersinsamling där man åkte runt i kommunen och hämtade papper som folk ville ha till återvinningen. Flera av spelarna ställde dessutom upp som jultomtar hemma hos familjer som behövde det. Man blev kända under parollen ”ring så tomtar vi”.²⁷

Idrottsliga framgångar

Sunnes herrlag avancerade till division II redan efter sin första säsong i seriespel. 1962 blev ett mycket framgångsrikt år för hela klubben. Herrlaget lyckades helt ok i sin serie, även om

²⁴ Sundberg, VISaren, nr 1, 2006

²⁵ FB, 12 december, 1963

²⁶ Privat foto från Arthur Johannesens album

²⁷ Sundberg Lennart, anteckningar från personligt idrottsarkiv, 2006

man kallades ”seriens ojämnaste lag”. Men det var framförallt damerna som började bli riktigt bra. Man blev värmländska mästare och deltog i SM.²⁸

Väl i SM lyckades damerna ta sig ända till semifinal efter kvartsfinalseger mot Orsa med 25-14. Bäst i Sunnelaget var klubbens sekreterare tillika lagets kapten Siv Byrén som gjorde sex poäng och fick ”spela back hela matchen och gjorde det med den äran, låt vara att hon var duktigt trött på slutet”. I semifinalen blev Göteborgs Kvinnliga IK för svåra.²⁹

I och med framgångarna blev också Sunnes spelare uttagna i Värmlands landskapslag. Under 1962 bestod halva damlandskapslaget av Sunnespelare och fyra av tio spelare i herrarnas dito kom från Sunne. Damerna representerades av Gertrud Olsson, Lisbeth Lund, Laila Fagerström, Maj Emanuelsson och Marianne Bjelverud. Sunneherrarna i Värmlandslaget var Pelle Sandberg, Roger Lund, Arthur Johannesen och Roger Ivarsson.³⁰

1963 bestämde sig Svenska Basketbollförbundet för att göra en satsning på dambasket ”för att få fram en internationell topp”. SBBF gjorde en inbjudan till de lag som man ansåg höll svensk toppklass. Sunnes damer blev ett av de nio lagen i den nystartade Allsvenskan. Detta var positivt för laget eftersom de stannat något i utvecklingen på grund av att de var alltför överlägsna i regionalserien.³¹

Den allsvenska premiären spelades mot Linköping den 29 september 1963. Matchen gick i Torsby eftersom den nya hallen ju inte var klar. Sunne var ett jämt och bra lag som dock saknade de riktiga topparna. För att kunna konkurrera på riktigt behövdes en riktig klassspelare.³²

Första säsongen blev motig för det unga Sunnelaget, man hade fem spelare under 16 år (Birgitta Adolfsson, 13, Eva Lund och Kaisa Larsson, båda 14, och Ann-Britt Nilsson, 15). Man mötte lag som var fullspäckade av landslagsspelare som BK Ruter och svenska mästarna KFUM Blackeberg. Hemmamatcherna mot dessa giganter var bra reklam för sporten trots

²⁸ FB, 22 februari, 1962

²⁹ FB, 20 mars, 1962

³⁰ Kallelse till Värmlands landskapslag i basket mot pressens lag söndagen den 25/11 1962

³¹ FB, 28 september, 1963

³² Johannesen, personlig intervju, 12 november, 2006

stora Sunne-förluster. Man kan även tillägga att Sunne var ”schysstast” i serien, alltså hade minst antal fouls.³³

Fortsatt positiva tendenser

Framgångarna 1962 ledde till att Gertrud Olsson, en av de allra mest framträdande spelarna i Sunne, förärades med ”Fryksdalsbygdens Guldmärke” som kommunens idrottare nummer ett. Gertrud hade, förutom bra spel i Sunnelaget och spel i Värmlandslaget, även deltagit i det juniorlag som kom tvåa i DM 1962.³⁴

Gertrud Olsson.

Sunnspelare blev också attraktiva för större klubbar i Sverige. KFUM Söder, vid denna tidpunkt (1963) åttafaldiga svenska mästare på herrsidan, värvade Margi Larsson från Sunne till sitt damlag. Dessutom lånade man två Sunnespelare när man åkte på ett träningsläger med matcher i Ungern (vid den här tiden en mycket stark basketnation). De två spelarna var Gertrud Olsson och Arthur Johannesen. Tanken var att Söder skulle värva dem om de gjorde bra ifrån sig. Lägret pågick i två veckor och var förlagt till Baltonsjön ett par timmar från Budapest.³⁶

³³ Sundberg, FB, 3 mars, 2006

³⁴ FB, 12 januari, 1963

³⁵ Bild från FB, 2 december, 1961

³⁶ FB, 15 juni, 1963

Under resan ner träffade fryksdalingarna några spelare ur "världens bästa lag" Harlem Globetrotters på Berlins flygplats. "Dessvärre räckte inte ens deras inspiration till att ge våra lag motståndskraft nog" rapporterade Arthur hem. Sunnespelarnas lag åkte på storstryk i alla sina matcher. Johannesen hade aldrig sett "snabbare och effektivare basket än vad dessa ungrare presterade". Någon affär blev aldrig av och Sunnespelarna vände hem igen.³⁷

På Berlins flygplats ses här fr. v. Jane Öhberg, Gertrud Olsson och Margot Larsson tillsammans med tre av spelarna i Harlem Globetrotters. »världens bästa basketbollag».

38

En annan framgång under 1963 var att Sunnejunioren Gunnar Söderberg skickades till ett ungdomsläger på Bosön en vecka i juni "där hela svenska junioreliten deltagar". De 20 mest lovande fick stanna ytterligare en vecka för att "bilda stomme" i juniorlandslaget. Ingen värmlänning tog sig dock så långt.³⁹

Kanske lades grunden till framgångarna redan 1960, då Leonardas Marksaitis höll en stor "instruktionskurs med taktikträning i Skäggebergsskolans gymnastiksal". Marksaitis kom från Göteborg men var bördig från Litauen och beskrevs som "välkänd och en av landets största

³⁷ NWT, 8 juli, 1963

³⁸ Tidningsurklipp, okänd tidning, Arthur Johannesens album

³⁹ NWT, 25 juni, 1963

krafter". Han var litauisk landslagsspelare innan han flyttade till Sverige där han utbildade sig till tränare 1954.⁴⁰

Kursen hölls under en helg i oktober 1960. På lördagen var det träningsmetoder, passningar, bollbehandling med mera som gällde samt taktikträning med "A-lagsgrabbarna". På söndagen inriktade sig "landets kanske främste tränare inom denna idrott" på ungdomarna i klubben. Den yngre generationen fick mycket beröm av Marksaitis. Han menade dock att "de äldre har ännu en del fel som måste slipas bort". Leonardas Marksaitis var den första utbildade baskettränaren som tog sig an Sunne.⁴¹

Sunnspelare samlade kring Leonardas Marksaitis (mitten övre raden).⁴²

Sveriges bästa spelare

Sveriges mest framgångsrika basketförening på 60-talet var nog (åtminstone på damsidan) Blackeberg. Det var därför en stor händelse när de besökte Sunne för att spela både en dam- och en herrmatch. Blackeborgs herrar var etta i division I vid tidpunkten (januari 1964), men det var som sagt damerna som var den stora attraktionen: fyrfaldiga svenska mästare, ledare av damallsvenskan utan en enda förlust, SM-silver 1960 och fyrfaldiga KFUM-mästare som de var. Hälften av spelarna i Blackeborgs damlag spelade i svenska landslaget. Den stora

⁴⁰ FB, 29 oktober, 1960

⁴¹ FB, 1 november, 1960

⁴² Bild från FB, 1 november, 1960

stjärnan var Barbro ”Babban” Forsberg, hon hade bland mycket annat fått utmärkelsen ”stor grabb” för sina prestationer på basketplanen. Dammatchen som skulle spelas var alltså en allsvensk uppgörelse medan herrmatchen var en träningsmatch. Det förväntades att Blackeberg skulle vinna dammatchen och att de skulle göra åtminstone 100 poäng mot Sunne.⁴³

Nu blev det inte riktigt så mycket då Sunne ”gjorde sin bästa match för säsongen och fick hedersamt 20-77”. Svensk baskets ”okrönte drottning” Barbro Forsberg gjorde en bra comeback efter skada och satte 26 poäng. Bäst i Sunne var Gertrud Olsson som enligt NWT:s utsände var ”så pass bra att hon utan vidare försvarar en plats i ett lag även som Blackebergs”. Herrarnas match slutade även den med Sunneförlust (37-60).⁴⁴

Sunnelagen fick förstås en hel del erfarenhet och publicitet av matcherna, men det viktigaste under helgen var nog ändå det som hände efter dammatchen. Det var förstås så att flera ur Sunnes organisation pratade med ”Babban” Forsberg efter matchen. Det visade sig då att hon var utan fast jobb efter att ha gått ut GSI samma år. Framförallt Arthur Johannesen jobbade för att få henne att flytta.⁴⁵

SBBK var givetvis snabba med att se om något passande jobb kunde finnas i Sunne. Och som en skänk från ovan blev Barbro Forsberg anställd som gymnastiklärare på Fryxellska skolan i kommunen. Hon var allround, stor och stark, kunde skjuta från alla positioner och gjorde massvis med poäng. Hon kunde till och med skjuta hoppskott, något som de flesta damspelare inte kan ens idag. Hon, som var ”outstanding” i Sverige, plötsligt spelade hon i lilla KFUM Sunne.⁴⁶

Sveriges bästa lag

⁴³ FB, 11 januari, 1964

⁴⁴ NWT, 14 januari, 1964

⁴⁵ Henriksson Hans-Åke, VISaren, nr 4, 1996

⁴⁶ Johannesen, personlig intervju, 12 november, 2006

Sunnes damer fortsatte att utvecklas, de blev hela tiden starkare och snabbare, särskilt med ett nytillskott som Forsberg. Dessutom fick Sunnes egen Gertrud Olsson landslagsdebutera 1964. Sunne hade alltså plötsligt två landslagsspelare i truppen.⁴⁷

Ganska snart hade man utsett ”Babban” Forsberg till spelande tränare. Under säsongen 1966 kvalificerade sig Sunne för SM-slutspelet (semifinaler och final) i Enskede tack vare nio segrar och bara en förlust i seriespelet. Blackeberg som bara fortsatte vinna (de hade nu sex SM-tecken varav fem i rad) var förstås favoriter. Övriga två lag var Rush och Sunnes semifinalmotståndare BK Ruter. Sunne tog tidigt ledningen i semifinalen och ledde i halvtid (28-19) tack vare fint spel av framförallt Barbro Forsberg. Ruter knappade in en aning i andra halvlek men Sunne lyckades hålla undan och vann med 51-44. Forsberg (25 poäng) fick sällskap i poängprotokollet av Ann-Britt Nilsson, Gertrud Olsson, Lena Carlsson, Ulla Carlsson och Caisa Larsson. Nu väntade en historisk SM-final för Sunne.⁴⁸

Blackeberg vann som väntat sin semifinal, men bara med tre poäng (35-32). Finalen spelades den 6 mars 1966 i Enskedehallen. Blackeberg satte extra hård bevakning på Barbro Forsberg, men stjärnan fortsatte ändå att göra poäng och sätta sina gamla lagkamrater i foulproblem. Sunne spelade blixtsnabb basket och sprang ifrån Blackeberg i första halvlek vilket ledde till en liten ledning i halvtid (20-15). SBBK fortsatte att spela bra i andra halvlek och allt verkade gå som på räls. Man ledde med 12 poäng när bara fem minuter återstod av matchen, men då fick Sunnes båda guarder, eller backar som de kallades på den tiden, Birgitta Adolfsson och Lena Carlsson sina femte foul och åkte ut. Dessutom hade Blackeberg börjat få stopp på ”Babban” Forsberg under korgen. Problemen löstes genom att Forsberg själv flyttade upp på en av guard-platserna. Därifrån fick hon ”utrymme för sitt skott”. Tack vare detta taktiska drag fick Sunne fart på de snabba uppspelen och poängproduktionen igen. När slutsignalen gick var ställningen 52-44. Sensationen var ett faktum, KFUM Sunne Basketbollklubb var svenska mästare i basket!⁴⁹

Barbro ”Babban” Forsberg, som gjorde hela 36 poäng i finalen, sa efteråt att Sunne ”hade mycket roligare än de andra lagen” och ”mer tillit till varandra” än motståndarna. Gertrud Olsson (7 poäng), Birgitta Adolfsson (4), Ann-Britt Nilsson (3) och Lena Carlsson (2) gjorde

⁴⁷ Johannesen, personlig intervju, 12 november, 2006

⁴⁸ Henriksson, VISaren, nr 4, 1996

⁴⁹ Henriksson, VISaren, nr 4, 1996

också poäng i finalen. Även om Sunne aldrig hade vunnit SM utan Forsberg så hade de heller aldrig kunnat vinna utan det starka lag som fanns bakom stjärnan. Övriga historiska svenska mästare hette (flicknamn): Siv Byrén, Lisbeth Carlsson, Ulla Carlsson, Kerstin Gustafsson, Inger Hedin, Caisa Nelsson, Gunnel Olsson och Kerstin Thorell.⁵⁰

Svenska mästare 1966!

Övre raden fr. v: Kaisa Larsson, Ann-Britt Nilsson, Lena Carlsson, Gunnel Olsson, Kerstin Thorell, Inger Hedin. Nedre raden fr. v: Gertrud Olsson, Barbro Forsberg, Birgitta Adolfsson, Ulla Carlsson, Caisa Nelson, Kerstin Gustafsson.

Tiden efter guld

SM-guldet blev kulmen på SBBK:s nationella framgångar på seniornivå. Under tiden framöver var det snarare ungdomslagen som nådde framgångar. Under 70-talet vann Sunne till exempel flera skolmästerskap.⁵²

Dessutom var man väldigt nära att få ett basketgymnasium till Sunne. Arthur Johannesen la ner mycket arbete för att få till ett sådant arrangemang och en icke namngiven ”mäktig man på kommunen” skulle åka till Stockholm för att skriva ett avtal med den skicklige tränaren Mike Herkel. Den ”mäktige mannen” var dock mer intresserad av slalom och drev igenom att kommunen skulle satsa på det istället. Då blev det Husqvarna som kunde knyta Herkel till sig

⁵⁰ Henriksson, VISaren, nr 4, 1996

⁵¹ Bild och namn från VISaren, nr 1, 2006

⁵² Sundberg, personliga anteckningar, januari, 2006, Sundbergs idrottsarkiv

och starta ett gymnasium där. Det finns kvar än idag som ett av Sveriges två basketgymnasier med riksintag. Vad beträffar herrlaget så har de kvalat till division I som högst.⁵³

Analys/Kommentar

Det var framförallt två frågor jag ville ha svar på med det här arbetet: *Hur kunde lilla Sunne bli bäst i Sverige?* Dels berodde det förstås på att klubben var så tidigt ute. Svenska Basketbollförbundet bildades 1952 och KFUM SBBK bara sex år efter det. Därför var ju inte konkurrensen så hård när man startade. Arthur Johannesens kunskap om sporten kom ju direkt från basketens hemland i och med att han lärt sig det av mormonerna. Det var därför basket av hög kvalitet han lärde sig. Leonardas Marksaitis bidrag ska nog heller inte underskattas. Trots att det bara var en helg så var det nog viktigt att få en riktig tränare som kunde lära ut teknik, taktik och peka på vad som behövde förbättras.

Hur kunde det gå så fort? Hur många anledningar man än räknar upp på varför Sunne blev bra så finns det en anledning till att klubben tog det sista steget. Barbro ”Babban” Forsberg. När hon kom till klubben började det verkligen hända grejer. Hon tog över träningarna och höjde intensiteten, men framförallt bar hon laget på sina axlar under matcherna. 36 poäng i SM-finalen säger allt. Man får också komma ihåg att klubben, och kanske framförallt eldsjälens Arthur Johannesen har stor del i att hon hamnade i Värmland.

En sista sak som jag har noterat är hur enormt intresset för basket i Sunne var redan från starten i stort sett. Mycket folk på alla matcher och en kolossal bevakning från tidningarna, särskilt då lokaltidningen Fryksdals-Bygden som rapporterade om matcher i serien, cuper, uttagningar, gjorde artiklar inför stora matcher och till och med fick med artiklar från utlandsvistelser. I det avseendet var det bättre förr. Utan tvekan.

Björn Edgren
SP3 2007

⁵³ Johannesen, personlig intervju, 15 november, 2006

Källor

Intervju med **Arthur Johannesen** gjord av mig själv, 12 november, 2006

En mängd tidningsurklipp funna hos **Arthur Johannesen** från tidningarna *Fryksdals-Bygden (FB)*, *Karlstads-Tidningen*, *Värmlands Folkblad* och *Nya Wermlandstidningen (NWT)* från åren 1955-1964.

Bonniers Stora Lexikon, första bandet, Bonnier Fakta, 1986

Edgren Olle, *Sunne Basketbollklubb – liten klubb med SM-guld*, VISaren, nummer 4, 1996

Henriksson Hans-Åke, *KFUM Sunne våra första basketmästarinnor*, VISaren, nummer 4, 1996

Kallelse till Värmlands landskapslag i basket mot pressens lag söndagen den 25/11 1962 i Idrotts huset, Karlstad, Värmlands Basketbollförbund, 1962

Marklund Kari, *Basketboll*, Nationalencyklopedin, andra bandet, Bokförlaget Bra Böcker, 1990

Nationalencyklopedin, trettonde bandet, Bokförlaget Bra Böcker, 1994

Sundberg Lennart, *Arthur hemma med ny sport: "Basket heter det visst"*, VISaren, nummer 1, 2006

Sundberg Lennart, *40 år sedan Sunne blev mästarinnor i basket*, Fryksdals-Bygden, 3 mars, 2006

Sundberg Lennart, *Sunne Basket*, personliga anteckningar från Sundbergs privata idrottsarkiv, januari, 2006

Svensk Uppslagsbok, band 3, Förlagshuset Norden AB, 1963

Bilder kommer från ovan nämnda tidningsurklipp hos **Johannesen** samt foton från hans privata album. Bilden på framsidan har samma källa som fotnot 38.